



בס"ד, י' תמוז תשפ"ו  
10752/פ"ו

### כשרות הוויסקי המיושן בחביות יין

אחד המשקאות החריפים הפופולריים ביותר ברחבי העולם הוא הוויסקי. משקה זה מיוצר מאלכוהול העובר תהליך יישון ממושך בחביות, כאשר ישנם יצרנים המשתמשים בחביות חדשות, וישנם המיישנים את המשקה בחביות ששימשו בעבר לאחסון יין. במאמר זה נעסוק בשאלת כשרותו של וויסקי זה, כאשר היישון נעשה בחביות הבלועות מייין נכרים, ונברר האם יש בכך כדי לאסרו משום סתם יינם. לצורך כך יש להקדים את מציאות הייצור המקובלת בענף. רבים מיצרני הוויסקי מיישנים את המשקה בחביות עץ ששימשו בעבר לאחסון יין, ובדרך כלל מדובר ביין נכרים האסור משום סתם יינם<sup>1</sup>. בחלק מסוגי הוויסקי נעשה הדבר בכוונת מכוון, מתוך רצון להעניק למשקה מאפיינים ייחודיים של טעם, ארומה וגוון שמקורם בבליעות היין שבדופנות החבית. יש שאף מציינים עובדה זו על גבי תווית הבקבוק ורואים בה סימן לאיכותו המיוחדת של המשקה. ומעתה יש לעיין: האם היין הבלוע בחבית אוסר את הוויסקי המתיישן בתוכה, או שמא אין בכוחו לאסור. בירור שאלה זו תלוי בגדרי בליעות, נתינת טעם, ביטול איסורים, ודין אין מבטלין איסור לכתחילה, ועוד, וכפי שיתבאר להלן.

<sup>1</sup> **וויסקי אמריקאי** - (המכונה *Straight Whiskey* או *Bourbon*) אינו בכלל חשש זה ברוב המקרים. שכן לפי החוק האמריקאי אין מיישנים בורבון אלא בחביות עץ אלון חדשות, ואין להשתמש לשם כך בחביות ששימשו בעבר ליין. כמו כן, החוק מחייב כי כל חבית תשמש לייצור בורבון פעם אחת בלבד. ומאחר שהיצרנים מקפידים על הוראות החוק מחשש לעונשים ולאובדן רישיון הייצור, אין לחוש בו בדרך כלל לתערובת יין. עיקר החשש מצוי **בוויסקי הסקוטי**, שכן בסקוטלנד אין חוק המחייב שימוש בחביות חדשות דווקא, ואף אין איסור ליישן את הוויסקי בחביות ששימשו בעבר ליין. מאחר שתעשיית הוויסקי הסקוטי זקוקה לכמויות גדולות של חביות לצורך יישון ממושך, ואין בסקוטלנד היצע מספק של חביות מתאימות, נוהגים היצרנים לייבא חביות משומשות ממדינות שונות. חלק ניכר מן החביות מיובא מארצות הברית לאחר ששימשו ליישון בורבון, ובאלו אין בדרך כלל חשש של יין. אולם חביות רבות אחרות מיובאות מספרד, פורטוגל וממדינות נוספות, לאחר ששימשו ליישון יינות כגון שרי, פורט ומדיירה, ובאלו יש לדון מצד בליעות של סתם יינם. עם זאת, בדרך כלל כאשר הוויסקי יושן בחביות יין באופן המשפיע על אופיו, טעמו או ארומתו, הדבר מצוין על גבי הבקבוק או בפרסומי היצרן. זאת הן משום שמדובר במאפיין איכותי ושיווקי של המשקה, והן מחמת התקנות הנהוגות בענף, המחייבות גילוי נאות ביחס לסוגי החביות ותהליכי היישון המשפיעים על אופיו של הוויסקי, כך שבדרך כלל ניתן לעמוד על כך מעיון בתווית הבקבוק או במפרט היצרן. לפיכך, וויסקי מסוג *Single Malt* אשר צוין עליו כי התיישן בחביות *Bourbon Cask* או *Virgin Oak Cask* אין בו בדרך כלל חשש מצד חביות יין (*Bourbon Cask* - פירושו שהתיישן בחבית בורבון אמריקאית, אשר לא שימשו קודם לכן ליין, ו *Virgin Oak Cask* - פירושו חביות עץ צרפתי חדשות שלא שימשו מעולם לאחסון יין או משקה אחר).

גם **בוויסקי האירי** יש מקום לחשש זה, הן מצד השימוש בחביות ששימשו ליינות שונים, והן משום שבעבר התיר החוק האירי הוספת רכיבים מסוימים למשקה, אשר עשויים היו לעורר שאלות כשרות, ואף שכיום הוחמרו התקנות בעניין זה. מכל מקום מחמת משך היישון הארוך של הוויסקי, עדיין עשויים להימצא בשוק בקבוקים שיוצרו בתקופה שבה חלו התקנות הישנות. לפיכך, יש לבחון כל סוג וויסקי לפי אופן ייצורו והרכבו. **בוויסקי הקנדי** החשש עשוי להיות משמעותי יותר שכן החוק הקנדי מאפשר הוספת רכיבי טעם שונים למשקה, ובכללם לעיתים אף יין ממש. תוספים אלו, המכונים: *O.T.S. (Optional Flavouring Ingredients)* מותרים בשיעור מוגבל, ולעיתים אינם מגיעים אף לאחוז אחד מכלל התערובת. עם זאת, יש לדון בטיבם של תוספים אלו, שכן לפי הידוע מטרת הוספתם אינה בהכרח לשם נתינת טעם למשקה, אלא מטעמי מיסוי, ואם אכן כך הם פני הדברים, יש מקום לדון אם אין דינם כדבר ה"עביד לטעמא", שהרי לא לשם נתינת טעם הוספו.



### דין תערובת סתם יינם בזמן הזה

שנינו במשנה במסכת עבודה זרה (דף עג ע"א): **"יין נסך אסור ואוסר בכל שהוא"**. ונחלקו רבותינו הראשונים האם דין זה נאמר אף בסתם יינם של נכרים, או שמא אינו אמור אלא ביין שנתנסך לעבודה זרה ממש. **דעת רבנו תם ור"י**: שחומרת המשנה שיין אוסר תערובתו בכל שהוא נאמרה דווקא ביין נסך ממש שנתנסך לעבודה זרה, אך סתם יינם אינו בכלל חומרא זו ובטל בשישים כשאר איסורים. ועוד חידש ר"י, שאף אם נאמר שגם סתם יינם אוסר במשהו, אין זה אלא בסתם יינם שבזמן חז"ל, כאשר היה מצוי ניסוך לעבודה זרה, אולם סתם יינם בזמן הזה, שאין הגויים בקיאים בטיב עבודה זרה ואין ניסוך מצוי ביניהם, בטל בשישים. וזה לשון התוספות (עבודה זרה דף עג ע"א ד"ה יין ביין): **"פר"ת דדוקא יין נסך ממש שנתנסך לעבודת כוכבים הוא דהוי במשהו אבל סתם יינם כשישים... אבל סתם יינם הוי בשישים אפילו מין במינו כמו כל איסורין שבתורה... ועוד אומר ר"י דאפילו אם נפשך לומר דסתם יינם במשהו, אפילו הכי הוי סתם יינם בזמן הזה בשישים, ודוקא בימי התנאים והאמוראים שהיו בקיאים העובדי כוכבים בטיב עבודת כוכבים דאז שייכא ניסוך החמירו בסתם יינם לאוסרו כמו יין נסך ממש, הלכך לענין ביטול כשאר איסורין דמי ובטל בשישים כמו שאר איסורין"**.

**דעת הרמב"ם והרמב"ן**: אולם מנגד, דעת הרמב"ם (פט"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ"ט) והרמב"ן (בחידושו לעבודה זרה שם, ביבמות סב ע"ב, ובהשגותיו לספר המצוות, לא תעשה קצ"ד), שאין לחלק בין יין נסך לסתם יינם, וכשם שיין נסך אוסר את תערובתו בכל שהוא, כך אף סתם יינם אוסר בכל שהוא ואינו בטל בשישים. וכן כתבו הרשב"א בתורת הבית (בית ה שער ה) והריטב"א בחידושו (עבודה זרה שם). ומכל מקום כתבו הראשונים, שכל חומרה זו נאמרה בסתם יינם של חז"ל, שהיה אסור אף בהנאה, אולם יין שנאסר בשתייה בלבד ואינו אסור בהנאה, דינו קל יותר ובטל בשישים. **פסק השולחן ערוך והרמ"א**: להלכה פסק מרן השולחן ערוך (יו"ד סימן קל"ד סעיף ב) כדעת הרמב"ם והרמב"ן, שסתם יינם אוסר את תערובתו בכל שהוא, וזו לשונו: **"יין שאינו אסור אלא בשתייה, אינו אסור אלא בשישים. נתערב סתם יינם ביין מותר, הרי זה אוסר בכל שהוא..."** מנגד, הרמ"א הביא את שיטת רבנו תם, וכתב: **"ויש אומרים דכל סתם יינם בזמן הזה בטל בשישים, וכן נוהגין להקל"**. נמצא שלדעת מרן סתם יינם אוסר במשהו, ואילו לדעת הרמ"א סתם יינם בזמן הזה בטל בשישים.

### שיעור תערובת יין במים

כאמור לעיל, כאשר ישנה תערובת של סתם יינם, הרי הוא בטל. אמנם יש לדון מהו שיעור ביטולו, ובפשטות צריך שיתבטל בשישים, וכשאר איסורי התורה. אולם מצאנו בכך מחלוקת גדולה בראשונים ובפוסקים. מקורה של הלכה זו הוא בסוגיית הגמרא במסכת עבודה זרה (דף עג ע"ב). שם שנינו: **"אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: שני כוסות, אחד של חולין ואחד של תרומה, ומזגן ועירבן זה בזה - רואין את ההיתר כאילו אינו, והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו"**.

ולכאורה, פשטות הסוגיה מורה שמדובר בשני כוסות מזוגים בשיעור שווה, שבאחד מהם יין מזוג של תרומה ובשני יין מזוג של חולין. והדין הוא שאחר העירוב מתבטל האיסור. והנה, שיעור מזיגת היין בימיהם היה חלק אחד יין כנגד שלושה חלקים מים, ונמצא שאם התערבו שני הכוסות יחד, יש כאן שישה חלקים של מים כנגד חלק אחד של יין התרומה. ועל כך נאמר שהיין בטל, ומכאן יש להוכיח



לכאורה שייך בטל בשישה חלקים בלבד, ואין צריך שיעור שישים. וכן כתבו התוספות בחולין (דף כה ע"ב ד"ה המתמד), וכן בתורת הבית (בית ה' שער ה').

אמנם יש מן הראשונים שסוברים שאין להוציא יין מכלל שאר איסורים שבתורה, ולעולם בעינין שיעור שישים לביטולו. ולשיטתם יש ליישב את הסוגיה, דגם שם במזיגת הכוסות היה השיעור באופן שהיו המים מרובים עד כדי שישים כנגד היין, וממילא יין במים בטל בשישים ככל תערובות איסור.

**פסק השולחן ערוך והרמ"א:** להלכה פסק מרן השולחן ערוך (יו"ד סימן קל"ד סעיף ה') כדעה הסוברת שייך במים בטל בששה חלקים, וז"ל: "כמה יהא במים ויהא בהם כדי לבטל טעם היין, ששה חלקים כנגדו. וכל שיש במים כשיעור הזה, מותר אפילו בשתייה". וכן פסק הרמ"א (יו"ד סימן קכ"ג סעיף ח'): "יין מזוג, כל זמן שיש בו טעם יין אסור, ויש מתירין בששה חלקים מים", וכתב הש"ך (סימן קכ"ג ס"ק ט"ז) שכן עיקר להלכה. יש להוסיף כי מדברי הראשונים נראה שהטעם לכך שבתערובת יין די בביטול בשישה חלקים ואין צריך שישים, הוא שכאשר מתערב יין בשישה חלקי מים נאבד טעם היין והוא נעשה "קיוהא" בעלמא - דהיינו טעם חלש של יין - והרי הוא מוגדר כנותן טעם לפגם.

כך הוא לשון תורת הבית הקצר (בית ב' שער ה'): "יש מגדולי המורים שאמרו דכל שנתערב בתוך ששה חלקי מים מותר, כלל גדול אמרו כולל שנתערב יין נותן טעם לפגם מותר, וכל שנתערב יין בששה חלקי מים המים נפגמים בטעם היין".

וכן הוא בכל בו (סימן צו): "יש אומרים דכל שנתערב בתוך ששה חלקי מים מותר, כלל גדול אמרו בכל הטעמים נותן טעם לפגם מותר, וכל שנתערב יין בתוך ששה חלקי מים נפגמים בטעם היין, ולפיכך אם נתערב בכדי שיעור זה הכל מותר אפילו בשתייה".

וכן באגור (סימן אלף שני"א) שכתב: "יין שנתערב במים אוסר בנותן טעם. יש אומרים דהיינו בשישים כמו בשאר איסורים, והראב"ד כתב כיון שנתערב במים עד שיהיה בו יותר מכדי מזיגה פוגמו ומותר אפילו בשתייה. הלכך אם יש במים ששה חלקים מן היין..."

ובזה יתיישב על נכון מה שהקשה בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סימן ס"ב) על דברי השולחן ערוך, דכיוון שפסק שסתם יינם אוסר בהנאה בכל שהוא, אם כן כיצד התיר תערובת סתם יינם בשישה חלקים, והרי אף אם נאמר שבשיעור זה נאבד ממנו טעם היין ואין בו טעם יין גמור, מכל מקום עדיין טעם קלוש יש בו, וראוי לאוסרו בהנאה. ועיין שם מה שכתב ליישב.

אולם קושייתו בנויה על ההנחה שבשיעור זה אין בו אלא טעם קלוש, ומשום כך סבר שיש מקום לאוסרו אף בהנאה. אך כאמור, מדברי הראשונים נראה שאין זה משום שיש בו טעם קלוש, אלא מטעם שיש בו טעם פגום, והוי נותן טעם לפגם. ואם כן לא קשה על השולחן ערוך, דגם באיסור הנאה לא אסרו כשנותן טעם לפגם.

#### שיעור תערובת יין בשאר משקים

עד כאן עסקנו בתערובת יין במים. אולם יש לדון מה הדין כאשר היין מתערב בשאר משקים, ומצאנו בזה מחלוקת גדולה בפוסקים, שדנו אם גם בתערובת זו נאמר שדי לביטול בשישה חלקים, או שמא דינו כשאר איסורים שבתורה וצריך ביטול בשישים.

בשלחן ערוך (יו"ד סימן קי"ד סעיף ד') פסק לגבי שיכר של גויים: "כל אלו המשקים וכן החומץ של שכר, אסור לקנותו מהם אם דמיהם יקרים מדמי היין, שאנו חוששים שמא עירב בהם יין". והיינו שחוששים שמא עירב הגוי יין במשקה כדי להשביחו ולהעלות את מחירו.



ועל דבריו הוסיף הרמ"א בהגהתו וכתב שחוששים לתערובת זו: "עד שיש שישים לבטלו". ומבואר להדיא שלדעת הרמ"א אין שנפל לתוך שיכר אינו בטל בשישה חלקים, אלא דינו כשאר איסורים שבתורה ואינו בטל אלא בשישים.

בט"ז (יו"ד סימן קי"ד ס"ק ד') הקשה על דברי הרמ"א, שהצריך שישים לביטול היין בשיכר, והרי קיימא לן כדעת הראשונים שיין המתערב במים בטל בשישה חלקים בלבד. ואם כן, מסתבר ששאר משקים, כגון שיכר, מבטלים את טעם היין אף יותר מן המים, ומדוע יהיה דינם חמור יותר.

וזה לשון הט"ז: "תמהתי למה הצריך ס', הא קי"ל כסי' קל"ד סעיף ה' דיין במים בטל בששה חלקים, וה"ה בשאר משקים, דזה פשוט דהם מבטלים טעם היין יותר ממים... על כן בודאי גם כאן סגי בששה".

כלומר, לדעת הט"ז, כיון שבשישה חלקים כבר אובד טעם היין, אין לחלק בין מים לשאר משקים, שאף הם מבטלים את טעמו. ולכן מסיק הט"ז שאף בתערובת יין בשיכר די בשישה חלקים כדי להתיר את התערובת.

וכן כתב הבית הלל (יו"ד סימן קי"ד סעיף ד'), שאף הוא סבר שאין לחלק בין יין המתערב במים ליין המתערב בשאר משקים. ומשום כך כתב שיש להגיה בדברי הרמ"א "ששה" במקום "שישים", וז"ל: "ונראה לי להגיה כאן בשו"ע עד שאין ששה לבטלו, במקום שישים, ששה, כי אין חילוק בין מים לשאר משקים, כמו יין במים בששה כן בשאר משקים בששה".

אמנם הש"ך בנקודות הכסף (יו"ד סימן קי"ד שם) יישב את קושיית הט"ז, וכתב שיש לחלק בין יין המתערב במים ליין המתערב בשאר משקים. לדבריו, דווקא במים די בשישה חלקים, שכן המים מקהים את טעמו של היין ופוגמים אותו עד שנעשה "קיוהא" בעלמא. אולם בשאר משקים אין טעמו של היין נפגם, ומשכך דינו ככל האיסורים שבתורה ואינו בטל אלא בשישים.

וזה לשון הנקודות הכסף: "לא קשה מידי, דדוקא במים סגי בששה חלקים, מה שאין כן בשאר משקין, וכן מבואר באיסור והיתר הארוך".

וכן כתב הש"ך (יו"ד סימן קל"ד ס"ק כ"א): "כתב האו"ה כלל כ"ג סוף דין ט"ו, דוקא יין נסך במים, אבל ביין או בתבשיל שמשביחו ודאי אסור הכל עד שישים... ופשוט הוא".

וכן כתב המגן אברהם (או"ח סימן ר"ד ס"ק ט"ז): "ול"נ דדוקא מים שמפסידין ופוגמין היין, אבל שאר משקין אפשר שאין פוגמין, וכ"כ האו"ה".

נמצא שלדעת הש"ך והמגן אברהם, דין ביטול יין בשישה חלקים הוא דין מיוחד בתערובת יין במים, שבה המים פוגמים את טעמו של היין. אולם כאשר היין מתערב בשאר משקים, שאין בהם כדי לפוגמו, אין להקל בשישה חלקים, אלא בעינן שישים ככל איסורים שבתורה.

ויש להעיר על מה שתלו הש"ך והמגן אברהם את דבריהם בספר איסור והיתר, שכן המעיין בלשונו יראה שאין ממנו ראיה ברורה לנידון דידן. שהרי לשונו היא: "ודוקא שנתערב י"נ במים, אבל נתערב ביין אחר או בתבשיל שמשביחו ודאי אסור עד ס".

ומשמע שעיקר דבריו אינם אלא במקום שהיין מתערב ביין אחר או בתבשיל, שבהם אין היין נפגם אלא אדרבה משביח את התערובת, ולכן בעינן שישים. אולם בשאר משקים, שבהם אפשר שטעמו של היין נפגם, יש מקום לומר שיודה שבטל בשישה חלקים כדעת הט"ז.

וכן הקשה הפרי חדש (יו"ד סימן קי"ד ס"ק י'), ומחמת כן הכריע כדברי הט"ז, וכתב: "ואין משם ראיה כלל, דבודאי לגבי יין אחר דהוי מין במינו שאינו נפגם היין, וכן בתבשיל שמשביחו ודאי שצריך שישים לבטלו, שהרי אין כאן פגם והפסד ליין. אבל אם נתערב בשאר משקים, לפי מה שכתב הרשב"א... דהטעם שמתבטל



היין בששה חלקים מים לפי שהיין נפסד ונפגם לגמרי, אם כן משמע ודאי שבששה חלקים של שאר משקין היין נפסד גם כן דומיא דמים וכדברי הט"ז, וכן נראה עיקר". וכן הקשה בחידושי רבי ברוך פרנקיל זצ"ל. גם בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סימן ס"ב) כתב שעיקר הדין כדברי הט"ז, ושאינן מדברי האיסור והיתר ראייה לשיטת הש"ך, שכן דבריו אמורים ביין שנתערב ביין או בתבשיל. עוד חידש, שאף לדעת הש"ך אפשר שאין הכרח להצריך שישים בכל המשקים, וייתכן שכל דבריו נאמרו דווקא במשקים שאינם חריפים, כגון מי פירות, שבהם אין היין נפגם כל כך. אולם במשקים חריפים, שבהם טעמו של היין אובד ונפגם, אפשר שאף הש"ך יודה שדי בשישה חלקים לביטולו.

וזה לשונו: "וגם מסתבר שיש חלוק בין משקים חריפים למשקים דמי פירות שאינם חריפים כיון תפוחים ויין רמונים דאולי רק בחריפים סובר הרשב"ץ שמתבטל ברוב ובאינם חריפים אולי הם חמירי ממים שהם גם כתבשיל. ולכן אפשר רק ע"ז משיג הנקה"כ על הט"ז וכוונתו דלכן לא קשה על הרמ"א דנקט שישים משום שיש כאן דברים שאינם חריפים וא"כ לא פליג גם הש"ך על הט"ז במשקים חריפים".

עוד יש להוסיף, שאף שהמגן אברהם נקט כדעת הש"ך, שבשאר משקים אין היין בטל אלא בשישים, מכל מקום סיים דבריו וכתב: "זמיהו ביינות שלנו ודאי בטל". ופירש המחצית השקל (סימן ר"ב ס"ק ג') שכוונתו היא שביינות המצויים בזמננו, שאינם חזקים כיינות שבזמן חז"ל, אף הש"ך מודה שאין לחלק בין מים לשאר משקים, וכשם שבמים בטל בשישה חלקים כך גם בשאר משקים די בשישה חלקים לביטולו.

**לסיכום:** נחלקו הפוסקים האם דין יין שהתערב בשאר משקים כדין יין שהתערב במים, שבטל בשישה חלקים, או שדינו כשאר איסורים שבתורה ואינו בטל אלא בשישים. מדברי הש"ך והמגן אברהם עולה שההיתר של ביטול בשישה חלקים נאמר דווקא ביין שהתערב במים, אולם כאשר היין מתערב בשאר משקים חוזר הוא לדין שאר איסורים ואינו בטל אלא בשישים. לעומתם, הט"ז, הבית הלל, הפרי חדש, סוברים שאין לחלק בין מים לשאר משקים, ובכל מקום די בשישה חלקים לביטולו. עוד כתב המגן אברהם שביינות המצויים בזמננו, שאינם חזקים כיינות הקדמונים, יש להקל אף לשיטה המחמירה. וכן חידש האגרות משה, שבהתערב היין במשקים חריפים יש מקום לומר שאף לדעת הש"ך די בשישה חלקים, משום שטעמו של היין נפגם ונבלע בהם. נמצא אפוא שרבים מן האחרונים נטו להקל בתערובת יין בשאר משקים, ובפרט ביינות ובמשקים המצויים בזמננו.

**ולענייננו, בנוגע לוויסקי המצוי בזמננו,** נראה שבדרך כלל יש לכל הפחות שישה חלקים של וויסקי כנגד היין הבלוע בחבית, כך שלדעת הט"ז, הפרי חדש, האגרות משה וסיעתם, הסוברים שיש שנתערב בשאר משקים בטל בשישה חלקים, אין מקום לחשש כלל. יתר על כן, מסתבר שבמקרים רבים יש אף שיעור של שישים כנגד היין הבלוע, ובפרט בחביות מסוג STR Cask (Shaved, Toasted and Re-charred) שבהן מסירים שכבה ניכרת מן העץ הספוג ביין באמצעות גילוף וחריכה מחדש. ואם כן, יש מקום לומר שאף לשיטת הרמ"א, הש"ך והמגן אברהם, המצריכים שישים בתערובת יין בשאר משקים, מתקיים שיעור הביטול הנדרש. ממילא אין כאן את החשש שהעלה האגרות משה (יו"ד ח"א סימן ס"ב) ביחס לוויסקי המיושן בחביות יין, שכן במציאות המקובלת בזמננו מסתבר שהיין בטל לכל השיטות.

אמנם הגאון רבי עקיבא אשר פאדווא שליט"א (הובאו דבריו בקובץ אור ישראל מאנסי, חלק נ"ב עמ' קע"ט) דחה סברה זו, וכתב שמאחר שאין יודעים בכירור את שיעור היין הבלוע בעץ, יש לשער כנגד כל עובי דפנות החבית והמכסים, ולא רק כנגד שכבת הבליעה. ולפי חשבון זה, מאחר שעובי הדפנות עשוי להגיע לכמה סנטימטרים, והחביות מאוחסנות בדרך כלל בשכיבה כך שהוויסקי בא במגע עם שטח נרחב של החבית, אין הכרח שיש במשקה אפילו פי שישה כנגד הדפנות. ומשום כך אין לבסס את ההיתר על חשבון זה בלבד.



### שיעור תערוכת יין בשאר משקים כשבא להשביחם

אלא שיש לדון, שמא כל מה שכתבו הט"ז וסיעתו שדי בביטול בשישה חלקים אף בשאר משקים, אינו אלא במקום שהיין אינו ניתן לשם השבחת התערוכת, וכגון בנידון השולחן ערוך הנ"ל שהגוי מערב יין בשכר כדי לרמות את הקונה ולהפחית מכמות השכר, ולא כדי לשפר את טעמו של המשקה. ובכחאי גוונא, כיון שהיין אינו בא ליתן בו שבח מיוחד, די בשישה חלקים לבטלו. אולם כאשר היין ניתן בכוונה להשביח את המאכל או המשקה ולהוסיף בו טעם או ריח, יש מקום לומר שאף הט"ז יודה שאין די בשישה חלקים, אלא בעינין שישים ככל איסורים שבתורה.

כחילוק זה עולה מדברי המטה יהונתן (יו"ד סימן קי"ד סעיף ד'), שעמד ליישב את דברי הרמ"א הנ"ל, ולבאר מדוע הצריך לבטל בשישים, ולא די לבטל בשש ככל תערוכת יין במים.

ותירץ, שיש לחלק בין מקום שאין היין משביח את התערוכת, שאז עיקר האיסור הוא מצד נתינת הטעם בלבד, ובזה די בשש, כיון שבשיעור זה אין טעם ניכר, לבין מקום שהיין משביח את המשקה, שאז החומרא גדולה יותר וצריך שיעור ביטול בשישים.

וזה לשונו: "דודאי הא דיין ביין ושאר משקין ביין בטיל בששה היינו היכא שהמשקין אין נשבחים מן היין וליכא למיסר רק משום טעם יין, וכיון דאיכא ששה חלקים מים ליכא טעם יין, אך היכא שהמשקין עצמן הן נשבחים וניכרות בהם טעם יין ככי האי גוונא ודאי צריך להיות ששים".

אלא שמדברי הט"ז עצמו משמע שאין נפקא מינה אם היין ניתן לשם השבחה או מטעם אחר. שהרי השולחן ערוך (סימן קי"ד סעיף ו') כתב: "צריך ליזהר ולבדוק ולחקור בשכר ובמשקה של דבש שעושים העובדי כוכבים עכשיו אם נותנים בהם שמרים של יין". ועל כך הוסיף הרמ"א: "ואם דרכן ליתן בו שמרים, אסור לקנות מהם אם אין במשקה ששים מן השמרים, והוא דלא עבידי לטעמיה, דלטעמיה אפילו באלף לא בטיל". וכתב הט"ז (ס"ק ו') שלשיטתו אף כאן אין צריך שישים, אלא די בשישה חלקים בלבד.

והרי בנידון זה מדובר בשמרי יין הניתנים למשקה לשם השבחת טעמו, ואף על פי כן סובר הט"ז שדי בביטול בשישה חלקים. ומבואר שלדעתו אין לחלק בין יין הניתן לשם השבחת התערוכת לבין יין שאינו ניתן לשם כך, אלא כל אימת שטעמו של היין אובד ונפגם בתוך המשקה, די בשישה חלקים לביטולו.

וכן בשו"ת אגרות משה (שם) תמה על דברי המטה יהונתן, וכתב שאין מקום לחלק כלל בין מקום שהתערוכת משביחה את המשקים לבין מקום שאין משביחה אותם, דבין כך ובין כך הדין שווה, שהטעם אינו משום שהיין 'מבטל' את טעם המים, אלא משום שבטל טעם היין. ולפי זה אין נפקא מינה אם הביטול נעשה במקום שאין היין משביח את המשקה או אף במקום שמשביחו, דסוף סוף כל שאין טעם היין ניכר - בטל הוא, ואין מקום לחילוק זה.

וזה לשונו: "אבל אינו מובן כלל דכי יין פוגם את המים הא ודאי לא נכחיש המציאות שהרבה בנ"א נותנים מעט יין בהמים ששותים להטעים יותר, אך הא דמותר הוא משום דעכ"פ מקליש טעם היין שהוא רק קיוהא בעלמא... וא"כ מה לנו שטעם קלוש הזה שלא נחשב כהאיסור משביח את המשקין, הא עכ"פ ליכא איסור... ולכן דברי מטה יהונתן אינם מובנים...".

והוסיף עוד, דאף שלדינא אין לחוש לחילוק זה, מכל מקום לעניין בעל נפש יש מקום לחוש לדבריו, וזה לשונו: "ואף שדבריו אינם מובנים ומצד זה אין לחוש לדינא... מ"מ לבעל נפש יש לחוש דאולי היה מתרץ דבריו".



### שיעור תערוכת יין בשאר משקים לעניין ברכת היין

ולסיום דיוננו בתערוכת יין בשכר, יש לציין כי סוגיה זו נידונה גם בהלכות ברכות. הרמ"א (או"ח סימן ר"ב סעיף א') פסק כי "אם נתערב יין בשכר אזלינן אחר הרוב, אם הרוב יין מברך בורא פרי הגפן ואם הרוב שכר מברך שהכל", ויסוד דבריו בתשובת התשב"ץ (ח"א סימן פ"ו).

וביאר המשנה ברורה (ס"ק י') שאין דין זה דומה לדין מזיגת יין במים, שבו די שיהיה ביין יותר מחלק אחד לשישה חלקי מים כדי שישאר עליו שם יין, משום שדרך היין להימזג במים, ולכן אין המים מבטלים את היין אלא הכל נחשב כתערוכת אחת. מה שאין כן כאשר היין מתערב בשיכר, שאין זו דרך מזיגתו, הרי הם נחשבים כשני מינים נפרדים, והולכים אחר הרוב. אמנם הביא המשנה ברורה את דעת הגר"א, הסובר שאף בתערוכת יין ושיכר דינו כיון שנתערב במים, וכל עוד נותר בו שיעור המזיגה הראוי אין היין בטל.

וכלשונו: "לא דמי להא דקי"ל לקמן בסימן ר"ד ס"ה בהג"ה דדי שיש ביין מעט יותר מאחד כששה נגד המים, דהתם דרך מזיגת יין הוא במים וע"כ לא שייך לומר דיתבטל היין נגד המים שנמזגו בהם דנעשה הכל כמין אחד משא"כ בשכר דאין דרך למזוג בהם וכשני מינים בעלמא דמי דכל מין שהוא הרוב הוא העיקר ועיין בביאור הגר"א שדעתו לדינא דגם בענינו שוה למזיגת יין במים".

ומכל מקום נראה שאין נידון זה שייך לנידוננו. שכן עיקר הדיון שם אינו בדיני ביטול איסורים, אלא בשאלה האם התערוכת עדיין נחשבת "יין" לעניין ברכה, קידוש, הברלה ושאר דינים התלויים בשם יין. מה שאין כן בנידוננו, שהשאלה היא האם היין בטל בתערוכת ואינו אוסר את המשקה.

וכעין זה כתב בשער הציון (סימן ר"ב ס"ק י"ד): "זאין זה סתירה למה שמבואר ביורה דעה סימן קי"ד סעיף ד' דאם עירב יין במשקין צריך ששים לבטלו, ודעת הט"ז שם דעל כל פנים צריך ששה נגדו, דלענין ברכה תלוי הדבר בעיקר וטפל, ולכן אף דלא נתבטל הטעם של היין ברובא ויש בודאי טעם יין, כיון שהשכר הוא הרוב סבירא ליה להרמ"א דהוא העיקר והוי היין טפל נגדו ומברך ברכת השכר".

ומבואר להדיא, שאף כאשר טעם היין עדיין קיים ואינו בטל, מכל מקום לעניין ברכות הולכים אחר העיקר והרוב, ולכן אין ללמוד מדיני ברכות לדיני ביטול איסורים.

ולפי זה יש לתמוה על מה שכתב בשו"ת אגרות משה (שם) להוכיח מדברי התשב"ץ דין כללי בהלכות תערוכות, שכל אימת שהשיכר הוא הרוב הרי היין בטל בו. שהרי כל יסוד דברי התשב"ץ אינו אלא לעניין הגדרת המשקה אם דינו כיון או כשיכר, ולא לעניין ביטול איסור.

וכן נראה מוכרח, שאם לא כן נמצא שהרמ"א סותר את עצמו: מחד גיסא בהלכות ברכות פסק שבתערוכת יין ושיכר הולכים אחר הרוב, ואילו מאידך גיסא בהלכות יין נסך הצריך שיעור ביטול של שישה או שישים. ועל כרחק שיש לחלק בין דיני ברכות, התלויים בעיקר וטפל ובהגדרת המשקה, לבין דיני תערוכות, התלויים בביטול טעמו של האיסור.

### תערוכת יין שניתן לצורך נתינת טעם

עד כאן עסקנו בתערוכת יין במים ושאר משקים, כאשר האיסור אינו ניתן לשם תוספת טעם. אולם כאשר האיסור ניתן בתוך התערוכת כדי להשביחה ולתת בה טעם - חמור הדבר יותר, וכפי שיתבאר.

בשולחן ערוך (יו"ד סימן קי"ד סעיף ו') כתב: "צריך ליזהר ולבדוק ולחקור בשכר ובמשקה של דבש שעושים העובדי כוכבים עכשיו אם נותנים בהם שמרים של יין". והוסיף הרמ"א: "ואם דרכן ליתן בו שמרים, אסור לקנות מהם אם אין במשקה ששים מן השמרים, והוא דלא עבידי לטעמיה, דלטעמיה אפילו באלף לא בטיל".



מדברים אלו למדנו יסוד גדול בדיני תערוכות: כאשר האיסור ניתן לתוך התערוכת לשם נתינת טעם והשבחה, אין הוא מתבטל אפילו בשיעור גדול מאוד, ואף באלף אינו בטל.

מקור דין זה הוא בגמרא במסכת עבודה זרה (דף ס"ט ע"א), שם מבואר לגבי תבלין של תרומה שנתן טעם בקדירה, שאין הולכים בו אחר שיעורי ביטול רגילים, וכל זמן שהטעם ניכר, אין כאן ביטול.

וכן פסק הרמ"א (יו"ד סימן צ"ח סעיף ח'): "כל האיסורים הנוהגים בזמן הזה כולם מתבטלים בששים... ובלבד שהאיסור אינו נותן טעם בקדירה, אבל אם נותן טעם באותה קדירה, והוא אסור מצד עצמו, אפילו באלף לא בטל כל זמן שמרגישים טעמו. ולכן מלח ותבלין מדברים דעבידי לטעמא, אם אסורים מחמת עצמן אינן בטלים בששים".

ומבואר שכל דבר שעומד לנתינת טעם - כגון תבלין או מלח וכיוצא בהם - אם הוא אסור מצד עצמו ונותן טעם בתבשיל, אין לו דין ביטול רגיל של שיעור בששים, אלא כל זמן שטעמו ניכר אינו בטל אף באלף.

ולעניינו, במשקה הוויסקי הניתן להתיישן בחביות יין, וסופג את טעם היין הבלוע בדפנות החבית. לכאורה, כיון שטעם זה בא להטעים את המשקה ולהשביחו, יש לדון דהוי בכלל דבר דעבידי לטעמא, וכל דבר דעבידי לטעמא - אפילו באלף לא בטל.

בשו"ת מנחת יצחק (חלק ב' סימן כ"ח אות ט"ו) דן בשאלה זו, וכתב כי יתכן שטעם היין אינו נרגש כלל במשקה, ולכך יש לצדד להיתר. אולם הסתפק במציאות זו, שכן אין צורך שטעם היין יורגש בצורתו המקורית, ויתכן שגם טעם שמקורו ביין ייחשב לנתינת טעם האוסרת. לכן כתב: "אולם אם באמת אין טעם של יין נרגש... מכל מקום על זה אין לסמוך בדבר התלוי במציאות, דאולי אפשר על ידי ההמצאות שונות שהמציאו חדשים לבקרים בענין עשיית היין והיי"ש, נרגש טעם היין ממש בהיי"ש, ועל כן דבר זה צריך עוד בירור למעשה".

בהמשך תשובתו (שם, אות כ"א) הביא עדות של מומחה ירא שמים הבקי בייצור וויסקי, שהעיד כי טעם היין אינו נרגש כלל במשקה, ואף מומחה אינו חש בטעם היין עצמו אלא רק בהבדל כללי באופיו של הוויסקי: "ואף המומחה ביותר אינו מרגיש טעם היין כי הוא מעט מאד מתחילה, רק מרגיש שינוי מיי"ש שלא שמרוהו מלתתו לחביות שאינו מעובד ביין...". אך למעשה נמנע מלהכריע עד שיתברר הדבר יותר. בלשונו: "במה שאמר שאין נרגש טעם היין בתוך היי"ש אין סתירה, וממילא שוב יש לצדד להתיר מטעמים שכתבנו למעלה, ומכל מקום אין אני רוצה להחליט שום דבר עד שתתברר עוד ותתלבן הענין בכירור יותר".

גם בשו"ת אגרות משה (יו"ד חלק א' סימן ס"ג) דן בשאלה זו, וכתב שיש לומר שכיון שטעם היין הנפלט אינו אלא טעם קלוש ופגום, והוי בגדר "קיוהא בעלמא", אין בו כדי לאסור את המשקה. שכן אין הטעם אוסר את התערוכת אלא כאשר יש לו חשיבות של טעם ממש, מה שאין כן בטעם קלוש שאין לו חשיבות עצמאית. וזה לשונו: "שאף שודאי נטעם יותר אבל אין זה חשיבות טעם להאסר ביין. וא"כ מה לנו אם כוונה ניתן מצד טעם הקיוהא, הא עכ"פ לא ניתן לטעם יין, שזה ליכא במציאות, וטעם הקיוהא לא נחשב להאסר".

ובעיקר הדברים, נראה בפשטות, כי כפי הידוע עיקר מטרת היישון בחביות יין אינה כדי להעניק למשקה טעם יין ישיר, אלא כדי לרכך ולעדן את המריחות והחריפות הנפלטות מן העץ, וכן להקנות למשקה איוון ועידון כלליים. ולפי זה יש מקום לומר שאין זה בכלל דבר דעבידי לטעמא, שהרי אין מבקשים את טעם האיסור עצמו, אלא את השבחת המשקה באופן כללי. וכעין זה מצינו בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת יו"ד סימן נ"ו),

שכל שאין האיסור נצרך מחמת טעמו העצמי אלא לשם תיקון והשבחה כללית, אין דינו כדבר העשוי לטעם. ועוד יש להוסיף, כי לכאורה אין היין משמש כאן כנותן טעם ישיר בוויסקי, אלא פעולתו היא בעיקר על דפנות החבית. היין הנבלע בעץ משנה את תכונות החבית ואת החומרים המשתחררים ממנה, ולאחר מכן החבית היא המשפיעה על המשקה המתיישן בתוכה. נמצא שהשפעת היין על הוויסקי אינה אלא בדרך עקיפה: היין פועל



על העץ, והעץ פועל על המשקה. ולפי זה יש מקום לצדד שאין זה בכלל 'עביד לטעמא', שכן לא טעם האיסור הוא הניתן ישירות במשקה, אלא שהאיסור משביח את הכלי, והכלי הוא המשביח את המשקה. וכן ראיתי בשו"ת משנה הלכות (חלק י' סימן ק"ט) שדן באריכות בנידון שאלתנו, ובתוך דבריו ביאר שאין בנידון זה משום 'עבידי לטעמא', מאחר שאין ההשבחה נובעת מכוח היין לבדו, אלא מן החבית והעץ בצירוף היין הבלוע בהם. לדבריו, יש להבין את פעולת היין באחד משני אופנים: האחד, שאין היין מעניק טעם ממש למשקה, אלא תפקידו להסיר או למעט את הפגם, המרירות או הריח הבלתי רצוי של החבית; והשני, שהטעם הנוצר בוויסקי אינו מכוח היין לבדו, אלא מצירוף טעם היין הבלוע בחבית עם טעם העץ וחומרי החבית עצמם. ולפי שני הצדדים אין מקום לאסור מצד 'עבידי לטעמא'. שכן אם נאמר שהיין אינו נותן טעם כלל במשקה, אלא רק מסייע בהסרת פגם, הרי אין כאן נתינת טעם של איסור כלל. וגם אם נאמר שטעם היין אכן תורם להשבחת המשקה, מכל מקום אין הוא פועל לבדו, אלא בצירוף העץ והחבית, ונמצא שהשבחה נעשית על ידי שני גורמים יחד, והרי זה בכלל 'זה וזה גורם', שיש לצדד בו להיתר, וכפי שפסק במשנה ברורה (סימן שי"ח ס"ק ע"ג).

#### תערובת יין שניתן לצורך נתינת מראה

בנוסף לנידון האמור לעיל בדבר הניתן לשם תוספת טעם, יש לדון אף בדבר הניתן לשם תוספת מראה וחזות, שנידונו חמור יותר, שכן מצינו שדבר הניתן לחזותא אינו בכלל דיני הביטול הרגילים, וכפי שיתבאר. בשולחן ערוך (או"ח סימן תקי"ג סעיף ג') נפסק לגבי ביצה שנולדה ביום טוב, שהיא אסורה באכילה, ולאחר מכן נתערבה בתבשיל: "ביצה שנולדה ביום טוב, שנתבשלה בשוגג עם בשר ותבשיל, אם יש ס' כנגדו, הכל מותר חוץ מן הביצה; אבל אם לבנו בו התבשיל וכיוצא בזה, מידי דלחזותא וטעמא עביד, לא בטיל". וכן פסק הרמ"א (יו"ד סימן ק"ב סעיף א'): "מיהו אם לבנו בה מאכל, או נתנו בקדירה לתקן הקדירה, כגון שמלאוה בתרנגולת, אינה בטלה".

מדברים אלו למדנו שדבר הניתן לחזותא ולטעמא אינו בטל, אולם לא נתבאר אם צריך שיהיו בו שני העניינים כאחד - חזותא וטעמא - או שמא די באחד מהם לבדו כדי שלא יתבטל. ובמשנה ברורה (סימן תקי"ג ס"ק ט') הביא בזה מחלוקת הפוסקים: "המ"א מפרש דבעינן דוקא תרוייהו חזותא וטעמא, אבל הש"ך ביו"ד סימן ק"ב סק"ה וכן בבאור הגר"א שם מפרשים דהכונה לחזותא או לטעמא". ובנידונו, מלבד השימוש בחביות היין לצורך השבחת טעמו של הוויסקי, יש שהיישון בחביות אלו נועד אף להקנות למשקה את צבעו ומראהו הייחודי. ואם כן, לכאורה יש מקום לדון בו מצד דבר הניתן לחזותא, שלדעת הסוברים שחזותא לבדה חשובה ואינה בטלה, יהא מקום להחמיר בו. אולם נראה שיש לצרף גם כאן את הסברה שנתבארה לעיל לעניין 'טעמא'. שכן הצבע הנרכש על ידי הוויסקי אינו נובע מן היין לבדו, אלא נוצר כתוצאה מן המגע הממושך עם דפנות החבית ומהחומרים המשתחררים מן העץ במהלך היישון. נמצא שאין היין לבדו יוצר את החזות, אלא העץ והיין פועלים יחדיו, ובצירוף גורמים נוספים המשפיעים על גוון המשקה ומראהו. ולפי זה יש מקום לדון שגם לעניין חזותא הוי בכלל 'זה וזה גורם'. ובפרי מגדים (משבצות זהב ריש סימן ק') כתב שבמקום שיש 'זה וזה גורם' בחזותא יש להיתר. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סימן כ"ח אות י"ט): "דכפי אמירת האומנים עושים עוד פעולות אחרות להשפוט החזותא, שנותנים בתוכו סוכר מבושל וכיוצא בזה כנ"ל, וכבר כתב בס' נחלת צבי שם, ובפמ"ג (מ"ז רס"י ק') דהיכא דיש זוז"ג בחזותא לא גרע מדבר המעמיד דשרי כנ"ל".



ועוד הוסיף בשו"ת מנחת יצחק (שם) צד נוסף להקל, מכוח דברי הפוסקים שבאיסור דרבנן אין להחמיר כל כך בדין חזותא. וכתב: "כבר הכריע הפר"ח (יו"ד שם) דבאיסור דרבנן חזותא לאו מילתא, ועי' מחצית השקל (סי' תמ"ז) שם, ועי' מנחת יעקב (כלל ס' סק"א וכלל ע"ד סק"ה) ומש"כ ע"ז בס' נחלת צבי (יו"ד סוס"י צ"ז)". מלבד זאת, יש שדנו (עיי' במאמרו של הרב דוד אסולין שליט"א, קובץ אור ישראל מאנסי, מט, עמ' ל') כי כל הדין ש'חזותא מילתא' נאמר דווקא כאשר צבעו של האיסור עצמו ניכר בתערובת. כגון כאשר מלבנים תבשיל בדבר אסור, והצבע הלבן של האיסור ניכר בתבשיל. אולם כאשר אין צבע האיסור ניכר כשלעצמו, אלא נוצר גוון חדש המורכב ממכלול המרכיבים שבתערובת, אין בכך משום 'חזותא מילתא' האוסרת. ולפי זה יש מקום להקל אף בנידון דידן, שכן אף אם נאמר שליין הבלוע בחבית יש השפעה מסוימת על גוון הוויסקי, מכל מקום אין זה צבע היין עצמו, אלא גוון חדש הנוצר מתהליך היישון וממכלול ההשפעות שבחבית, ולפיכך אין בכך משום 'חזותא מילתא'.

### תערובת יין כשעיקרו לכך

בנוסף לנידונים האמורים לעיל בדיני ביטול תערובות, מצאנו שיטה בפוסקים שלפיה דבר הניתן לתוך המאכל או המשקה כחלק מדרך עשייתו ותיקונו אינו בכלל דיני הביטול הרגילים, וכפי שיתבאר. מקורה של שיטה זו בתשובת הרשב"א (ח"ג סימן רי"ד). הרשב"א דן במשקים של גויים שמעורב בהם חומץ יין, שיש שרצו להתירם משום שהיין בטל ברוב, ודחה זאת וכתב: "זה אינו, שהרי עקרו כן, וכל שעקרו כן אינו בטל במיעוט... ולא הדברים שדרכן לתת לתוכו יין בלבד אסרו אעפ"י שאין טעם האיסור ניכר בהם, אלא כל הדברים הנעשין על ידיהם שרגילין לתת לתוכן שום דבר איסור אין אותו דבר האסור מתבטל במיעוטו להתירו". ומבואר מדבריו שיש לחלק בין תערובת מקרית, שבה חלים דיני הביטול הרגילים, לבין דבר הניתן במכוון כחלק מתהליך הייצור והכנת המוצר, שבכהאי גוונא אין האיסור בטל כשאר תערובות. ועל יסוד דבריו פסק השולחן ערוך (יו"ד סימן קל"ד סעיף י"ג): "כל המשקין של גוים שדרכן לערב בהם יין או חומץ אסורים".

ולכאורה לפי זה יש מקום להחמיר אף בנידון דידן. שהרי היין הבלוע בחבית אינו דבר שנתערב במקרה במשקה, אלא חלק מתהליך היישון המתוכנן. אדרבה, פעמים רבות החבית נבחרת דווקא מחמת השפעת היין הבלוע בה על טעמו ואופיו של הוויסקי. ואם כן, לכאורה הרי זה בכלל דבר ש'עיקרו לכך', שלדעת הרשב"א אינו בטל בדיני הביטול המקובלים.

שאלה דומה מצינו בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת יו"ד סימן נ"ו), שנשאל על יי"ש שהיו רגילים להכניס לתוכו בשר נבילה או טריפה במהלך הייצור, כדי להפיג את חריפות המשקה ולעדן את טעמו. לאחר שדן בשאלת הביטול בשישים, העלה לדון האם יש לאסור את המשקה מצד שיטת הרשב"א שכל דבר ש'עיקרו לכך' אינו בטל, אף אם יש בו שיעור ביטול.

אולם למעשה דחה את החשש וכתב שאין לחוש לכך, משום ששיטת הרשב"א והראב"ד אינה מוסכמת. לדבריו, הרמב"ם ורבו הרי"ף מיגאש חולקים על יסוד זה וסוברים שבאיסורים אלו הולכים אחר דיני ביטול הרגילים. ובלשונו: "אמנם מה שהביא דברי הרשב"א... שכל דבר ש'עיקרו כן לא בטל, דבר זה צריכא עיונא... הרי לך הרמב"ם ורבו רבינו יוסף הלוי החולקין על סברת הראב"ד והרשב"א".

עוד הוסיף, שאף לדעת הרשב"א אין זה אלא איסור מדרבנן, וכיון שכן ניתן לסמוך על שיטת הרמב"ם וסיעתו להקל. וכתב: "וכיון שהוא מדרבנן כדאי הם הרי"ן מיגאש והרמב"ם לסמוך עליהם להקל".



עוד הוכיח מדברי השולחן ערוך (יו"ד סימן קט"ו סעיף ג') שהתיר חמאת גויים לאחר בישול, ומשמע שהכריע כדעת הרמב"ם ולא כדעת הרשב"א, שהרי לדעת הרשב"א לא היה מקום להתיר מטעם ביטול כלל. ולפי זה יש מקום לומר שאף בנידון דידן אין לאסור את הוויסקי מצד סברת הרשב"א ש'עיקרו לכך', מאחר שדעת רבים מן הראשונים אינה כן, ובפרט שלדעת הנודע ביהודה אף השולחן ערוך עצמו נטה להכריע כדעת המקילים.

אמנם, בשו"ת מנחת יצחק (חלק ב' סימן כ"ח אות י"ב) כבר העיר על דברי הנודע ביהודה. שהוכיח מדברי השולחן ערוך שהתיר חמאת גויים לאחר בישול, שלהלכה לא קיבל את שיטת הרשב"א ש'דבר שעיקרו לכך אינו בטל', שהרי השולחן ערוך שהובא לעיל בתחילת הדברים פסק במפורש כדברי הרשב"א, ועיין עוד בדבריו מה שהאריך בזה.

כמו, כן רבים מהאחרונים פסקו כדעת הרשב"א, כך כתב המג"א (או"ח סימן תמ"ב, ס"ק א') וכן הגר"ז (שם), קונטרס אחרון ס"ק ה'), וכן נראה בדברי החכמת אדם (כלל פ"ח סעיף ד') והברכי יוסף (שם). וכן בשו"ת שלחן הלוי (פרק כ"ה סעיף א') כתב שמטעם זה ראוי להחמיר בוויסקי.

אמנם בספר תהלה לדוד (או"ח סימן תמ"ב) העיר על דברי הרמ"א (סימן קי"ד סעיף ו') בדין שמרים, שכתב: "אם דרכן ליתן בו שמרים אסור לקנות מהם אם אין במשקה ששים מן השמרים", ולכאורה לפי שיטת הרשב"א אף באופן שיש ששים היה צריך להיות אסור, כיון שהוא דבר שעיקרו לכך. וכתב שמכאן נראה שאין השולחן ערוך פוסק כרשב"א להלכה בכלל גוונא, אלא כאשר יש ששים הרי זה בטל כדין תערובת רגילה.

ועיין עוד בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סימן ס"ג) שכתב שכל דברי הרשב"א אמורים דווקא במקום שיש בו איסור הנאה מיינו של גוי, אולם לדין שנוהגים להקל שאין בו איסור הנאה, אין לחוש לדין זה. ומשמע מדבריו שהעמיד את יסוד הרשב"א כהלכה בדיני יין נסך בלבד, ולא כעיקרון כללי בדיני תערובות. אמנם המעיין בתשובות הרשב"א יראה להדיא שאין הדברים כן, אלא מדובר ביסוד כללי בדיני תערובות, וכפי שמבואר בדבריו שם.

אולם נראה שאף לפוסקים כשיטת הרשב"א, אין הדבר חמור יותר מדין דבר המעמיד או דבר העשוי לטעמא, שבכהאי גוונא מצינו דקיימא לן דזה וזה גורם מותר. וכיון שבנידוננו, השפעת היין אינה נעשית לבדה אלא בצירוף דפנות החבית והעץ, יש לצרף גם כאן את סברת זה וזה גורם, וכפי שהתבאר לעיל. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (שם).

#### ביטול איסור לכתחילה בתערובות העומדת למכירה

כפי שהתבאר לעיל, ישנם צדדים להתיר את הוויסקי משום שהיין הבלוע בחבית מתבטל במשקה. אולם עדיין יש לדון מצד הכלל ש'אין מבטלין איסור לכתחילה', שהרי היישון בחביות אלו נעשה בכוונת מכוון כדי להפיק את השפעת היין הבלוע בהן. ואם יש לראות בכך ביטול איסור לכתחילה, הרי שלעיתים קנסו חכמים את המבטל והותירו את התערובת באיסורה, וכפי שיתבאר להלן.

מקור הדברים בשולחן ערוך (יו"ד סימן צ"ט סעיף ה'), שפסק: "אין מבטלין איסור לכתחילה... עבר וביטלו או שריכה עליו, אם בשוגג מותר, ואם במזיד אסור למבטל עצמו אם הוא שלו, וכן למי שנתבטל בשבילו". ומבואר מדבריו, שאף כאשר האיסור נתבטל בפועל, אם נעשה הדבר במזיד קנסו חכמים את המבטל ואסרו עליו את התערובת. ולא זו בלבד, אלא שאיסור זה חל אף על מי שהביטול נעשה עבורו, ואין חילוק בין המבטל עצמו לבין מי שנתבטל האיסור בשבילו. לעומת זאת, אם הביטול נעשה בשוגג, התערובת מותרת.



אלא שלכאורה אין מקום לחשש זה בנידון דידן, שהרי רוב ככל מפעלי הוויסקי בעולם מייצרים את המשקה עבור השוק הכללי, שרובו המכריע נכרים. נמצא שאין ביטול האיסור נעשה בשביל ישראל, אלא בשביל נכרים, וממילא לא שייך בזה הקנס שקנסו חכמים את המבטל ואת מי שנתבטל האיסור בשבילו. אלא שבדברי האחרונים מפורש שכאשר אדם מבטל איסור במוצר העומד למכירה, הרי זה נחשב כאילו ביטל את האיסור עבור כל מי שיקנה את המוצר.

כך כתב הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (בהגותו לשו"ע שם) בשם תשובת הריב"ש (סימן תצ"ח): "ואם ביטל על הסתם למי שירצה לקנות, הרי הוא כמו שנעשה בשבילם בייחוד ואסור לכולם". ומבואר מדבריו חידוש גדול, שאף אם הקונה לא ידע כלל ממעשה הביטול בשעה שנעשה, מכל מקום כיון שהביטול נעשה עבור כל מי שירצה לקנות את המוצר, הרי הוא בכלל "מי שנתבטל האיסור בשבילו", והתעורבת אסורה עליו.

ולפי דברי הריב"ש והרעק"א, לכאורה היה מקום לאסור אף בנידון דידן, שהרי הוויסקי מיוצר ומוצע למכירה לכל דורש, ובכלל זה גם לישראל. ואם כן, יש מקום לומר שהביטול נעשה אף עבורו, ונמצא בכלל "מי שנתבטל האיסור בשבילו".

וכתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד חלק א' סימן ס"ב ד"ה וברין), שכיוון שרוב הוויסקי מיוצר ונמכר לנכרים, אין לראות את הביטול כנעשה בשביל ישראל, אלא הולכים אחר עיקר ייעודו של המוצר. בלשונו: "שכיוון שרוב היי"ש נמכר לעכו"ם נחשב כמה שנעשה למכור כנעשה בשביל הרוב".

אולם בשו"ת מנחת יצחק (חלק ב' סימן כ"ח אות כ') חלק על סברה זו, והעיר שממקור הדין בריב"ש משמע שאין הדבר תלוי ברוב הקונים, אלא די בכך שגם ישראל בכלל אלו שעבורם נעשה הביטול. ובלשונו: "ואף דרוב היי"ש נעשה בשביל עכו"ם, מ"מ במקור הדין שלמד משם הריב"ש דינו, היינו בעירובין (מ' ע"א) גבי האי לפתא, מוכח דאף רק אם מיעוטו בשביל ישראל אסור עיין שם".

אמנם, יש לדעת כי עיקר דברי הריב"ש ורבי עקיבא איגר אינם מוסכמים להלכה, ויש מן האחרונים שחלקו על כך. וכבר ציין רבי עקיבא איגר עצמו בסוף דבריו כי מדברי הט"ז עולה שלא כדברי הריב"ש. הט"ז (שם, ס"ק י"ב) הביא בשם המהרש"ל, שכל מה שאסרו את התעורבת על מי שנתבטל האיסור בשבילו הוא דווקא כאשר אותו אדם ידע מן הביטול וניחא ליה בכך, אף שלא ציווה בפועל לבטלו. וזה לשונו: "דהיינו דוקא שידע זה שנתבטל עבורו וניחא ליה אפילו לא צוה אותו לבטלו, אבל אם לא ידע ממנו שרי ליה, דהרי הוא כשוגג".

ולפי זה נראה בפשטות שבמקום שהיצרן מבטל את האיסור מראש עבור כל מי שיקנה את המוצר בעתיד, אין הקונה בכלל "מי שנתבטל האיסור בשבילו", שהרי בשעת הביטול אין הוא ידוע כלל, ואף אינו יודע על מעשה הביטול.

אמנם הפרי חדש (שם, ס"ק י"ג) חלק על הכרעת הט"ז וסבר שבכל עניין אסור, וכן כתבו היד יהודה (שם, ס"ק י"ג) והדרכי תשובה (שם, ס"ק ס"ז). אולם הפרי תואר (שם, ס"ק ט') והפרי מגדים (משבצות זהב סימן צ"ט ס"ק י') הכריעו כדעת הט"ז. וראה עוד מה שהאריך בבירור שיטות אלו בשדי חמד (פאת השדה, מערכת האל"ף סימן קל"ד אות ד', ד"ה ובמאי).

ובאמת, בשו"ת אגרות משה (יו"ד חלק א' סימן ס"ג) ובשו"ת מנחת יצחק (חלק ב' סימן כ"ח אות כ') נטו להקל מצד שיטות אלו החולקות על הריב"ש, וסוברות שאין לאסור אלא כאשר מי שנתבטל האיסור בשבילו ידע מן הביטול וניחא ליה בו.



אולם במנחת יצחק לא ניחא ליה בסברא זו, והביא מעשה רב מחמיו, הגאון רבי פנחס צימעטבוים זצ"ל הי"ד, שהחמיר במקרה דומה וחשש לשיטת הריב"ש. וכן בשו"ת שרידי אש (חלק ב' סימן כ"א) החמיר במקרה דומה וכתב: "מ"מ מי יקל ראשו נגד הריב"ש והגרע"א ז"ל להקל במקום שהחמירו הם". ועיין עוד באגרות משה ובמנחת יצחק הנ"ל, שהביאו טעמים נוספים להקל, ולפיהם אין בנידון דידן משום ביטול איסור לכתחילה כלל. עיין בדבריהם, ואין כאן המקום להאריך בזה. בנוסף לכך, יש לצדד להתיר מטעם שהביטול נעשה על ידי נכרי בעוד המוצר ברשותו. ודעת רבים מן הפוסקים שבכהאי גוונא לא קנסו את הקונה לאחר מכן. כן הובא בשדי חמד (מערכת האל"ף אות ש"ס), וכן בשו"ת יביע אומר (חלק ז' יו"ד סימן ז'), שדן בנס קפה שעירבו בו רכיבי איסור, וצידד להתיר מטעם שהעירוב נעשה על ידי גוי בעוד המוצר ברשותו, אף שעתיד להימכר לאחר מכן לישראל. ועיין בדבריו שהאריך בכירור הסוגיה.

### וויסקי ממילוי שני ואילך

עוד יש לדון בשאלה זו במקום שהשתמשו בחבית למספר מחזורי יישון. כפי הידוע, דרך השימוש המקובלת בתעשיית הוויסקי היא להשתמש באותה חבית מספר פעמים, כך שלא כל וויסקי מתיישן בחבית שזה עתה התרוקנה מיין, אלא פעמים רבות מדובר במילוי שני, שלישי ואף יותר. ואם הוויסקי שלפנינו יושן בחבית שכבר שימשה קודם לכן ליישון וויסקי, יש בכך צד נוסף להקל, וכדלהלן.

הנה פסק השולחן ערוך (יו"ד סימן קל"ה סעיף ז'): "כלים שמכניסים בהם יין לקיום, צריכים עירווי, בין שלקחם ישנים מהעובד כוכבים, בין שהם שלנו ונשתמש בהם העובד כוכבים אפילו לפי שעה. ומיהו בעירווי סגי להו, אפילו הם זפותים".

ובהמשך דבריו (שם, סעיף ח') מבואר שהלכה זו אינה מוגבלת לכלי חרס בלבד, אלא נוהגת אף בכלי עץ, וז"ל: "יש מי שאומר שלא החמירו בשביל שמכניסו לקיום אלא בכלי חרס בלבד. ויש מוסיפים של עץ ושל עור. ויש מי שמוסיף של אבן ושל מתכת, וכן ראוי לנהוג".

וביאר הרמ"א (שם, סעיף ט'): "כלי שמכניסין בו יין לעמוד בו שלשה ימים, מקרי מכניסו לקיום, ולכן העירווי גם כן הוא שלשה ימים".

בואר מדברי השולחן ערוך והרמ"א, שאף כלי עץ שבלעו יין פולטים את בליעותיהם על ידי עירווי. ואם כן, אילו היה נעשה בחביות אלו עירווי כדין, היה מקום להתירן.

ומעתה יש לדון האם המילוי הראשון של הוויסקי בחבית יכול להיחשב כעין עירווי. שכן החבית עומדת מלאה בוויסקי במשך תקופה ממושכת, ולעיתים במשך שנים, ויש מקום לומר ששהייה ממושכת זו פועלת להוציא חלק ניכר מן היין הבלוע בדופנות החבית, בדומה לעירווי. ולפי זה, בוויסקי שיושן במילוי שני או שלישי יהיה צד נוסף להקל, מאחר שכבר קדמו לו משקאות ששהו בחבית זמן רב והוציאו ממנה חלק מן הבליעות.

אמנם יש לעיין בסברה זו, שכן דרך העירווי המבואר בפוסקים אינה בהשריה חד-פעמית לזמן ממושך, אלא במילוי הכלי במים שלוש פעמים, כאשר בכל פעם שוהים המים בכלי עשרים וארבע שעות מעת לעת. וכפי שפסק השולחן ערוך (יו"ד סימן קל"ה סעיף י"ב): "כל מקום שצריך עירווי, צריך למלאותו מים על כל גדותיו, ויניחם בו כ"ד שעות מעת לעת, ולסוף כ"ד שעות ישפכם... ויתן בו מים שניים ויניחם בו כ"ד שעות, וכן יעשה פעם שלישית... ואם עמדו בו המים כמה ימים ולא שפכם, לא עלו לו אלא ליום אחד". ומבואר מדבריו שאין די בהשריה ממושכת אחת, אלא נדרשים שלושה מילויים נפרדים.



בנוסף לכך, כתב הש"ך (שם, ס"ק כ') שאין העירוי מועיל אלא במים, אבל לא ביין. ואם כן, לכאורה בנידון דידן, שהחבית מתמלאת בוויסקי בלבד, ואף זאת במילוי אחד הנמשך זמן רב, אין הדבר נחשב כעירוי. אמנם מצינו בדרכי תשובה (שם, ס"ק ל"א) שהביא בשם המחנה אפרים להקל במקרה דומה, בחביות עץ של גויים שעשו בהן שני עירווי מים ולאחר מכן מילאו אותן ביין לזמן ממושך. וכתב שאף שלדעת הש"ך עירוי ביין אינו מועיל, מכל מקום הוא ספיקא דינא, שכן יש מן הפוסקים הסוברים שגם עירוי ביין מועיל. ובפרט כאשר היין שוהה בחבית זמן מרובה, שיש לו שהות רבה להפליט את הבלוע, יש מקום לומר שאף המחמירים יודו בזה. עוד צירף לכך את שיטת הרמב"ן שבכלי עץ די בשכשוך אף במכניסו לקיום, ובשכשוך מודים הפוסקים שמועיל אף ביין, ולכן צידד להקל בצירוף כל הסברות הנ"ל.

ולפי זה יש מקום לדון אף בנידון דידן, שכאשר הוויסקי שוהה בחבית זמן ממושך, אפשר לדמותו לעירוי ביין ששהה זמן רב, שלדעת המחנה אפרים יש בו צד להקל. ובפרט בחביות עץ, שבהן מצינו כמה צדדים להקל יותר. ואף שבנידון דידן לא קדמו שני עירווי מים, מכל מקום יש לצרף סברה זו כסניף נוסף להיתר בוויסקי שיושן במילוי שני או שלישי.

זאת מלבד שיש מן הפוסקים שכתבו שכל דברי הש"ך, שעירוי ביין אינו מועיל, נאמרו דווקא כאשר העירוי נעשה ביין, אך לא כאשר נעשה בשאר משקין. ולפי זה יש מקום להקל יותר בנידון דידן, שהחבית מתמלאת בוויסקי ולא ביין. וראה בחזון איש (יו"ד סימן נ"ה ס"ק ז') שצידד להקל בעושה עירוי בשאר משקין. ואף אם נאמר שאין שהיית הוויסקי בחבית נחשבת לעירוי גמור, ועדיין נשארת בה בליעה אסורה, מכל מקום מסתבר שבמילוי הראשון כבר נפלט חלק ניכר מן היין הבלוע בדופנות החבית. ואם כן, במילוי שני ושלישי יש מקום לומר שמה שנותר מן הבליעה מועט ביותר, ובדרך כלל יתבטל בשישים במשקה, ולכל הפחות יש בכך סניף נוסף להיתר.

תוספת חומרים – גליצרין, קרמל, שמרים.

לסיום נוסיף בקצרה, כי מלבד השאלות האמורות לעיל הדנות בכשרות הוויסקי מצד היין הבלוע בחביות, ישנן שתי סוגיות נוספות המצויות בחלק מן הוויסקי: האחת, שאלת כשרותם של רכיבים המתווספים לעיתים למשקה, כגון גליצרין, קרמל וחומרי עזר נוספים; והשנייה, שאלת חמץ שעבר עליו הפסח בבקבוקי וויסקי שהיו בבעלות יהודי במהלך ימי הפסח.

באשר לרכיבים הנוספים: גליצרין (Glycerin) בוויסקי רגיל (סקוטי, אירי, בורבון וכדומה) אינו אמור להיות מוסף כלל, שכן ברוב התקנים בעולם חל איסור על הוספת חומרים ממתיקים או ממסים למשקה זה, וממילא אין בו חשש ממשי. לעיתים גליצרין משמש כממס לתמציות בליקרים או באלכוהול בטעמים, אך לא בוויסקי קלאסי.

בנוסף, בשו"ת אגרות משה (יו"ד חלק א' סימן ס"ב) דן בחשש זה וכתב להתיר, וז"ל: "ומצד חשש תערובות גליצערין הנה גליצערין הוא דבר שאינו נו"ט כלל וגם הוא רק מעט ולא ניתן לטעם אלא כדי שיהי' קל לבלוע וכדומה לעוד דברים שאין שייך לטעם. וגם הרבה פעמים שלא נשאר כלום מהגליצערין מהיי"ש גופיה". ויש להעיר כי נראה שדבריו נסמכים על המציאות שהייתה נהוגה בזמנו, כאשר הוספת רכיבים מסוג זה הייתה מצויה יותר, ואילו בזמננו, במזקקות וויסקי רגילות, כאמור הדבר אינו מקובל בדרך כלל, לאור תקנות וסטנדרטים ייצור מחמירים יותר.



וכן רכיב נוסף המצוי לעיתים הוא קרמל (Caramel Color – E150a) המשמש כחומר צבע המופק משריפת פחמימות כגון סוכר או תירס, ובדרך כלל אין בו חשש כשרותי, מלבד חששות מסוימים הקשורים לפסח במקרים מסוימים.

כמו כן, לעיתים מוסיפים לוויסקי רכיבים שונים לצורך חיזוק ושיפור טעמו, ובכללם חומר המכונה "בלנדר" (Blender) רכיב זה עשוי להיות מורכב מחומרים שונים, וחלקם עלולים להיות ממקורות שאינם כשרים. משום כך יש לדון בכשרותו בכל מקרה לגופו. וכפי שכתב בשו"ת שלחן הלוי (פרק כ' אות ט"ז): "ישנו רכיב המוסף לוויסקי לעיתים קרובות, והוא מכונה 'בלנדר' מטרת הוספתו היא לחיזוק טעמו של הוויסקי, וישנם חומרים שנכללים בשם 'בלנדר' שהם ודאי אינם כשרים".

כמו כן, רכיב נוסף המצוי בתהליך ייצור הוויסקי הוא השמרים המשמשים להתססת האלכוהול. לעיתים מגדלים שמרים אלו על מצעים שמקורם בדברים האסורים, כגון חלב נכרי או יין נכרי, ויש שדנו האם יש בכך כדי לאסור את המשקה. אולם למעשה נטו הפוסקים להקל בדבר, מטעמים שונים, ואין כאן המקום להאריך. (לעיון נוסף ראה במאמרו של הרב יהודה שרשבסקי שליט"א קובץ בית הלל ח (תשס"א), עמ' סה -סח; ט (תשס"ב), עמ' סד -סו)

### חמץ שעבר עליו הפסח

באשר לשאלת חמץ שעבר עליו הפסח בבקבוקי וויסקי שהיו בבעלות יהודי במהלך ימי הפסח: בעיה זו קיימת אף במשקאות שאין בהם כל חשש לתערובת יין, שכן הוויסקי מיוצר מדגנים העוברים תהליך תסיסה, ולפיכך דינו כחמץ גמור. משום כך קיים לעיתים חשש ממשי לאיסור חמץ שעבר עליו הפסח. שהרי חלק מן החברות הגדולות והמזקקות המפורסמות מצויות בבעלות יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות, והוויסקי שוהה במחסנים במשך שנות היישון בלא שנמכר כדין קודם הפסח. באופן זה, אם לא בוצעה מכירת חמץ כהלכתה, המשקה נאסר בהנאה משום חמץ שעבר עליו הפסח. ובוודאי שעל גופי הכשרות לפקח על עניין זה ולוודא שהוויסקי נמכר לנכרי במכירת חמץ כדין.

וכבר כתב בשו"ת אור לציון (חלק ה', באורים פרק ל"ב אות ב'): "שהוויסקי הוא חמץ גמור, ואין להשהותו בפסח... וכן יש להזהר מוויסקי שעבר עליו הפסח ולא נמכר כדין, וכן אם בעלי המפעלים הם יהודים ולא מכרו קודם הפסח את הוויסקי לגוי, הרי כיון שמתיישן הוא בחביות שנתיים שלוש הרי עבר עליו הפסח, ויש להזהר בזה". אמנם סיים שם: "ועל כל פנים בסתמא אין לחוש לזה".

בנוסף, לעיתים אין די בכשרות המוצר בלבד כדי לפתור בעיה זו, וכפי שמצוי לצערנו במכירת וויסקי בדיוטי פרי בנמל התעופה בן גוריון, שם נמכרים בקבוקי וויסקי עם חותמת כשרות גם במהלך ימי חג הפסח. ומכך מתעוררת שאלה הלכתית חמורה, האם ניתן להמשיך ולקנות וויסקי ממקום זה במהלך ימות השנה. (עיינ במה שהאריך בשאלה זו הרב צבי רייזמן שליט"א, בכתב העת 'מוריה' שפ"ח - ש"צ, תשע"ד, עמ' קע"ט -קצ"ד).

### סיכום ומסקנות

מכל האמור למדנו כי מעיקר הדין ישנם צדדים רבים להקל ולהתיר את הוויסקי המיושן בחביות יין. אולם מכל מקום, הירא והחרד לדבר ה' ראוי שלא להסתמך לכתחילה על צדדי היתר אלו, אלא להקפיד לרכוש וויסקי המאושר על ידי גופי כשרות מוסמכים, אשר פיקחו על כל שלבי הייצור והיישון, ובכך להימנע מן הצורך להיזקק לסברות ההיתר שנתבארו לעיל.



וכן היא מסקנתו של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' ס"ב), שאף לאחר שהאריך בבירור צדדי ההיתר, סיים: "זהו לדינא, אבל בעל נפש יש לו להחמיר על עצמו מצד כמה חששות... ולכן ודאי שאף שאין לאסור, דבר טוב עשה ידידי... שראה שיהיה בלענדעד ידוע שהוא בלא יין ובלא חשש איסור אחר כדי שיהיה ראוי גם לבעלי נפש".

וכן הייתה הוראתו של בנו, הגאון רבי דוד פיינשטיין זצ"ל, אשר הורה שלא להשתמש לכתחילה בוויסקי שלא אושר על ידי גופי הכשרות (הובא בספר יד דודי, ח"ב עמ' ג').

וכן הייתה הוראתו של תלמידו, הגאון רבי ישראל בלסקי זצ"ל, שהורה (שו"ת שלחן הלוי פרק כ"ה אות א') כי אף שביסוד הדין: "יש מקום להתיר את אותם משקאות, מכל מקום לכתחילה יש להחמיר, ובעל נפש יתרחק מהם.. וברוך השם שיש די והותר ממה לשתות כדת, ואין אונס להרבות בזה ללא צורך".

ומשום כך יפה עושים גופי הכשרות העוסקים בפיקוח על ייצור הוויסקי, בבירור חומרי הגלם, תהליכי הייצור והיישון ומעמד החביות, כדי שהמשקה יעלה על שולחנם של יראי ה' ללא פקפוק וחשש, ויוכלו לשתותו לכתחילה ובהידור. וברוח זו ראוי להמשיך אף במדיניות הנהוגה במועצת הרבנות הראשית לישראל, שלא לאשר ייבוא של משקאות חריפים אלא לאחר שנבדקו ואושרו על ידי גופי כשרות מוסמכים, וזאת כדי להבטיח את כשרותם המלאה של המוצרים ואת אמון ציבור שומרי הכשרות בהם.



קלמן מאיר בר  
הרב הראשי לישראל  
נשיא מועצת הרבנות הראשית